

UN MANUSCRIS DE TINEREȚE AL PROFESORULUI G. I. TOHĂNEANU

Printre manuscrisele păstrate de Profesorul G.I.Tohăneanu se află cel pe care îl reproducem alăturat în copie foto și pe care încercăm să-l comentăm minimal. Cele mai multe manuscrise pe care Profesorul le-a păstrat conțin inegalabilele traduceri din opera lui Vergiliu, manuscrise care depun mărturie despre cunoașterea impecabilă a limbii latine, despre inventivitatea lexicală a Profesorului și despre capacitatea sa de găsim directă a soluțiilor optime în ce privește versificația și imaginile traducerii.

Manuscrisul de față (formularea din titlu – **de tinerețe** – va fi imediat justificată) face parte din arhiva „de suflet” a Profesorului, pentru că păstrarea lui nu se justifică altfel din anii 1955-1960, când, probabil, l-a conceput autorul. Erau anii „debutului” său didactic la Universitatea din Timișoara, ani în care a început să publice comentarii pertinente despre poezia românească. Manuscrisul este format din 7 (șapte) file format A4, scrise cu cerneală albastră, file numerotate în colțul din dreapta sus cu creionul (probabil după ce manuscrisul a fost considerat ca încheiat). Presupunerea noastră că numerotarea a fost făcută ulterior încheierii manuscrisului se bazează și pe faptul că textul a fost revăzut sigur, iar intervențiile în text sunt făcute cu același tip de creion (posibil cu același creion) cu care sunt numerotate paginile. În afara celor 7 file numerotate, manuscrisul mai are două file (la începutul lui) nenumerotate (cărora le vom spune **a** și **b**) și care fac iarăși dovada că textul manuscrisului este din tinerețea Profesorului. Manuscrisul nu are titlu, dar se poate deduce ușor din conținutul său că este o formă incipientă a comentariilor despre limba și stilul operei poetice a lui Tudor Arghezi. Câteva cuvinte despre filele nenumerotate. Textul incipient

al unui comentariu despre poezia argheziană a fost abandonat la mijlocul filei **b**. După formulările de pe filele **a** și **b** se vede că Profesorul n-a fost mulțumit de felul în care debutase comentariul său despre Arghezi. Multe aprecieri exprimate prin adjective superlative, rânduri șterse, repetiții nepotrivite stilului Profesorului determină renunțarea la acest început de comentariu. Iată câteva sintagme: „conținut, prin adâncime și vastitate, tulburător”, „marele poet a fiert și a strecurat densele ei sucuri [ale limbii, n.n.]”, „ungherele tainice – de o tainică frumusețe – ale limbii”, „limpezi și mândre cupole, cu largi și profunde ecouri” etc.

Cele 7 file numerotate sunt acoperite de scrisul, ușor înclinat spre dreapta, al Profesorului pe o singură față, cu excepția filelor 2 (unde, pe verso, este transcrisă o strofă dintr-un poem arghezian) și 7 (în care, pe verso, se încearcă o concluzie a comentariului din articol). Calitatea hârtiei, „ezetarea” în unele formulări și, mai ales, confruntarea cu viitoarele exegeze stilistice despre poezia lui Arghezi ne întăresc convingerea că e un manuscris **de tinerețe**. Unele formulări despre ritmul arghezian, despre sintaxa poeziei argheziene (dislocările sintactice, densitatea exprimării, contragerea prin participiu, gerunziu sau adjectiv) au fost reluate (de cele mai multe ori ca idee) în studiile ulterioare despre Arghezi: *Elemente de sintaxă poetică în stilul lui Tudor Arghezi*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 1, *Sintaxa poetică a lui Tudor Arghezi. Ordinea cuvintelor*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 2 și *Sintaxa operei poetice a lui Tudor Arghezi* (text definitiv în volumul **Dincolo de cuvânt**, București, 1976, pp. 152-181). Corecturile sunt puține, în general exemple din opera poetică argheziană, adăugate textului, care vin să întărească formulările exegetului. Cu creionul sunt subliniate formulările esențiale (probleme care formează osatura comentariului) și unele din vocabulele și sintagmele poetului, care sunt discutate de Profesorul G. I. Tohăneanu. Manuscrisul este valoros și interesant prin valoarea sa documentară, oferind celor interesați o mostră din laboratorul de lucru al Profesorului.

Prof. Ligia Tohăneanu

Versul argeșean are, în istoria propriei româ-
 nesti, o situație deosebită: Rar, sau trecut, poet,
 care să fi fost, în același timp, blamat și
 adorat, la aceeași tensiune. Un contrast, prin
 aducime și vastitate, tulburător, Argeșul l-a
 învesmântat în stranie de o, până la el,
 nemăsurabile originalități. Marele poet a suferit
 unei doli violente limbă, a făcut și a strecurat
 sensurile ei neare, cu mișcări de sânie și brațe -
 reavă, și - fribund aceste esențe tari - a
 "preschimbă venind" lor într-o mișcă strălucitoare
 și suavă.

Calitatea cerebrală a stilului argeșean
 este densitatea. Foarte multe - și multe
 poezii - opere, rimici și cu vorbe ^{într-un} ca
dimensiune Argeș, et o opus ca, cu vorbe
 marinate și putine. Tot Argeșul ține de
 țară și frumusețe ale limbii - Argeșul le
 păstrează și le creșterea; în sfârșit,
 înțelegând - în suflul lui "și până" pe
 Neșoșul Mioriței - "toată" "cîntec" și "hor, țară"
 și blestem!

"dăruie limbă popoului - amato" ca lacrimă
 Cărnă și ca floare de cântec, fricant și caractere
 și steii carpatini - și frumusețe și profunditate
 argeșeană în limba și mișcările ei, și larg și profund ecou.

Dalta și mișcarea, plugarul și cocămul —
sunt unelte pe care poetul și le ar vrea ale sale.
~~Cuvântul e pe ca maramă și pe ca pânză;~~
~~poetului, Cuvântul e asemenea fier — miezul,~~
e ~~precum~~ fieroasă, sub crustă, rămasă.

Cuvântul — îmbătrânit și incrementat —
rostit de sute de generații — e istovit și stors ?
Nu! Poetul îl adălușește și îl împănă,
și se poartă ^{cu} ~~precum~~ ^{cu} ~~precum~~ și îi răsare rugina
și — privesc și stăruie — îl
primenesc și îl encheșez, și — e
redarui, și spulberă flăcări, și îngheț
și și țigare.

Și mi-ai fi vealul lui
A flăcări rătăciți ce pot...

Statute isi arata puterea ca consiliu
si a sava nopti e ca un zmeu ogot
Pe car framintandu l meste s' ntrual
La magetii pehanul, la-o jumei, s' cinglat.

Topica, artina afect. acur. si a umbelilo siudactive 4
este unel du cog. ubi cu argumelo ale stelulu' a marelupet.
Elemente logice sintagmatici, sint. rufte du neren la lege,
„dphimati” - ipotezi unel de actul.

Agur, stelul rupa de la fund
Pamintul greu, munit cu busuamne
Si cu nadyte, pino ce, notind,
dura - si esapa ^{cutul} ~~lesul~~ pe m. ote.

de cele m. m. a' - deternamantel - atribut sau ablutiv
este supradit de deternamantul tau.

- a) - Pan lectu la, de hambils moderni -
- hacha lei, richo pe tru grasini
cu scara - a unelut, de muji gauri.
- b) - Tacena voute si le a pinhet
Cao - o facean pe nume si rasun

Intr. detern. a detern. inant de obiecte, osted de
o punctate scara, aice curut, cet x nealeydat,
aveau compl. cov. ale ped., cap. pnu adobe:

Aveai otravo - u fine, de abunci, de casturas.

Acemena vreau: sind m. eles accoribile lecturii viz-
chil, notind punit, restabileste in placari
legatut sunt logice subiective apand sfermate.

Trasau m. tari,
dura, alabura, p. p. m.

Neasculdun de vental de la stuy

Te a' aruncat in ploa verde a zote.

Si veru de facum, / ale zambile.

Putei te amabile de la ruy

Inutil de oge Intrauand x remanent consecutiv
angre intinabile, o aderabile de hui co o puzel
sau detern. cov. rol gramatical:

Mulată petală și o gură al roșii, cum năvăle săie -
rupă din graul ce n'aream, și vite, și țigari
și fulgeri, și ~~și~~ frumuseți, un mărțur stăgion

Rupă din graul ce n'aream, pentru vite al
rotile, în săvârșirea de ocazie, simțind
lui țigari - pleacă și de. Să petale de ojal -
fulgeri frumuseți, un mărțur stăgion.

de la Emanuel - ^{meu} în figura lui ca să se
al curmăli: "ce exprimă adevărul"
rimeai ^{h-a} kilumănt, ca Tudor Argheș,
men'na stăvâră (a verbului poetic)

Să-mi fu verbul limbă
De flacără vastă ce dăstă,
Tău cînd ca serpi cînd și limbă,
Cînd năvăle meu să se sfîșie,
A pata ~~și~~ și limbă
Ce chipul dar mi l'aschimbă
Să stă în urma lui bălăg